

Auteursrechten, de (on)mogelijkheden om beelden te tonen op het internet

Het auteursrecht¹ staat de laatste jaren volop in de Belangstelling. In de media verschijnen geregeld bijdragen over auteursrechtelijke geschillen; de gemeentearchieven van Rotterdam en Leiden zijn in juridische zaken verwickeld met collectieve beheersorganisaties van auteursrechten, op Europees niveau wordt regelgeving voorbereid over

'verweesde werken' en begin 2014 is er in de Europese gemeenschap een consultatieronde geweest over auteursrecht.

Deze aandacht voor auteursrecht heeft alles te maken met de toegenomen digitale mogelijkheden tot vermenigvuldiging en publicatie van werken. Erfgoedinstellingen willen en onderzoekers vragen om digitale ontsluiting van collecties via internet. Collecties tonen op internet is echter een vorm van publiceren (openbaar maken) die in strijd kan zijn met de auteurswet als auteursrechtelijke zaken niet geregeld zijn.

Standpunt bestuur NFg

Het bestuur van het NFg stelt zich op het standpunt dat de wet gerespecteerd moet worden, ook NFg-leden moeten zich aan de wet houden... Dat laat onverlet dat het actie kan ondernemen om te stimuleren dat wet- en regelgeving worden aangepast. Zo vindt het bestuur dat de bestaande regelgeving zou moeten worden aangepast zodat onder bepaalde voorwaarden gedigitaliseerde collecties anno 2014 ook online toegankelijk gemaakt kunnen worden (faire use). Verder zou overwogen moeten worden om de termijn waarop het auteursrecht vervalt van 70 naar 50 jaar terug te brengen.

De auteurswet

De volledige tekst en allerlei stukken betreffende de wet zijn te raadplegen op de website van de overheid: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0001886>.

Artikel 1: Het auteursrecht is het uitsluitend recht van den maker van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst, of van diens rechtverkrijgenden, om dit openbaar te maken en te veeleelvoudigen, behoudens de beperkingen, bij de wet gesteld.

Dit artikel wordt tegenwoordig opgevat dat een werk niet (alleen) kunstzinnig of wetenschappelijk is, maar bovenal 'oorspronkelijk' moet zijn. De verschijningsvorm kan velerlei zijn, waaronder fotografische werken. Is de interpretatie van dit artikel nog voor discussie vatbaar (wat is oorspronkelijk?), over één kwestie is de wet heel duidelijk: voor publicatie in welke vorm dan ook moet vooraf toestemming van de maker of auteursrechthebbende(n) gevraagd worden.

Maker(s), werkgever en auteursrechthebbende

---

¹ Fotografische werken vallen onder de auteurswet. De veel gebruikte term 'copyrights' is de Engelse aanduiding voor vergelijkbare rechten, maar wordt in de (Nederlandse) auteurswet niet genoemd.

Auteursrechten berusten in eerste instantie veelal bij de auteur/maker (casu quo de fotograaf), maar dat hoeft niet. Auteursrechten kunnen namelijk (gedeeltelijk) worden overgedragen ('verkocht' worden), in dienstverband gemaakt zijn of vererven (tot 70 jaar na het overlijden van de maker). Is een werk in dienstverband vervaardigd dan berust het auteursrecht bij de werkgever. Dit geldt dus niet voor freelancers omdat zij niet in dienst zijn.

Een overdracht van de rechten moet schriftelijk zijn vastgelegd. Bij een licentie verleent de vervaardiger of auteursrechthebbende een (bepaalde) toestemming. Dit hoeft niet schriftelijk te zijn vastgelegd, maar dat is wel verstandig.

Hoe het met de auteursrechten van een werk staat en wat u kunt doen kan als volgt kort samengevat worden:

U kent de auteur of de auteursrechthebbende(n)

1. De afbeelding is auteursrechtenvrij:
  - a. 70 jaar na overlijden van de maker (bij natuurlijke personen)
  - b. 70 jaar na datum eerste publicatie (bij rechtspersonen)
2. De afbeelding is beschikbaar onder een vorm van Creative Commons (Let op: er zijn verschillende vormen van CC met verschillende rechten). Met een Creative Commons-licentie behoudt de maker alle rechten, maar geeft wel vooraf toestemming aan anderen om het werk te delen of te bewerken (In Google kun je in de optie gebruiksrechten zoeken op CC-licenties)
3. U bezit de auteursrechten zelf (overgedragen door de maker)
4. U heeft toestemming van de auteursrechthebbende(n) om de afbeelding te tonen (licentie)
5. U heeft een overeenkomst met een Collectieve Beheersorganisatie (CBO) gesloten.

U kent de auteur of de auteursrechthebbende(n) niet

U heeft een redelijke inspanning gedaan (diligent search) om de auteursrechthebbende(n) te achterhalen, maar dat is (nog) niet gelukt. Deze afbeeldingen worden ook wel aangeduid met de term 'verweesde werken'. U heeft nu verschillende mogelijkheden:

1. U publiceert de afbeelding niet
2. U publiceert de afbeelding onder de Europese regeling voor verweesde werken. Let op: deze regeling is alleen van toepassing op afbeelding gepubliceerd in gedrukte werken (boeken, kranten en tijdschriften) en geldt niet voor losse, fotografische werken!
3. U kunt, tegen betaling, een vrijwaring voor aanspraken afsluiten bij Stichting Foto Anoniem (beheerd door de Fotografen Federatie). U blijft formeel nog steeds de auteurswet (immers niet vooraf geregeld) overtreden
4. U heeft, tegen betaling, een overeenkomst met een Collectieve Beheersorganisatie (CBO) voor verweesde werken. Omdat deze overeenkomst geen enkele wettelijke status heeft, blijft u formeel nog steeds de auteurswet (immers niet vooraf geregeld) overtreden. De huidige aangeboden overeenkomst door Pictoright is ook geen verzekering!
5. U publiceert de afbeelding en wacht reacties af (Opt out aanpak), waarna u zelf met de maker(s) of rechthebbende(n) tot een overeenkomst komt. U overtreedt hiermee wel de

auteurswet (immers niet vooraf geregeld); een disclaimer biedt geen enkele rechtsbescherming,

Auteursrecht in zes vragen²

Om te bepalen hoe met een werk te handelen, kan een kort 'stappenplan' met basisvragen uitkomst bieden.

1. Rusten auteursrechten op de afbeelding?

- Is het werk een 'eigen intellectuele schepping': de rechten kunnen dan berusten bij een natuurlijk of rechtspersoon
- Bevindt het werk zich in het publieke domein: de termijn van het auteursrecht is vervallen (Creative Commons licenties zijn niet gelijk aan 'publiek bezit'!).

2. Is het auteursrecht in het geding bij hetgeen u wilt gaan doen?

- Wilt u het werk verveelvoudigen of op een of andere manier openbaar maken?
- Worden persoonlijkheidsrechten (naamsvermelding maker, titel werk, compleetheit/heelheid van het werk) aangetast?

3. Betreft het een portret?

- Zijn er personen herkenbaar afgebeeld? Zo ja, dan kan het portretrecht (het recht van een geportretteerde persoon om zich in bepaalde gevallen te verzetten tegen publicatie van zijn portret) in het geding zijn.
- Is het portret wel of niet gemaakt in opdracht?
  - In opdracht: bij een portret in opdracht kan de geportretteerde beperkingen opleggen tot 10 jaar na zijn/haar dood. (dit betreft ook school- en huwelijksfoto's)
  - Is een portret niet in opdracht gemaakt (pers- of straatfoto) dan kan een afgebeeld persoon bezwaar maken indien hij daartoe een redelijk belang heeft.

4. Valt het werk onder een van de in de auteurswet genoemde beperkingen of uitzonderingen? (citaatrecht, besloten netwerk, kopie voor eigen gebruik, preserveringskopie, werk in de openbare ruimte enz.).

5. Aan welke partij moet toestemming gevraagd worden voor het gebruik?

- Een of meer makers (gedeeld auteursrecht is ook mogelijk; de verjaringstermijn betreft dan de langst levende maker)
- Een of meerdere auteursrechthebbenden
- Afgebeelde personen met portretrecht
- Een collectieve beheersorganisatie (Pictoright/Lira), die namens rechthebbende(n) toestemming en/of vergoeding regelt

6. Is het werk verweesd (d.w.z. na een gedegen en gedocumenteerde zoektocht zijn geen maker(s) of rechthebbende(n) achterhaald)? Er zijn verschillende mogelijkheden, die hierboven genoemd zijn.

---

² Bewerking van het stappenplan van W. Mossink zoals gepubliceerd door A. Langendoen, 'Auteursrecht wat mag wel, wat mag niet, in: Nieuwsbrief Metamorfoze

Literatuur:

Auteurswet

- J. Spoor, F. Verkade en D. Visser, *Auteursrecht, naburige rechten en databankenrecht* (2005)
- N. van Lingen, *Auteursrecht in hoofdlijnen* (Groningen 2007)
- Ph. van Wijnen, *Buiten beeld. Het auteursrecht van fotografen* (Haarlem: Focus Publishing, 2007)
- B. Hugenholtz, A. Quaedvlieg en D. Visser (eds.), *1912-2012. A Century of Dutch Copyright Law* (Amsterdam 2012)

Beeldbanken

- Beunen en Tj. Schiphof, *Juridische wegwijzer. Archieven en musea online* (Taskforce Archieven/Museumvereniging, 2006)
- Y. Hoitink, *Wegwijzer. Opzetten van beeldbanken* (Taskforce Archieven, 2007)

Online beschikbare onderzoeken (pdf):

- P. Rutten en H. van Bockxmeer, *Cultuurpolitiek, auteursrecht en digitalisering* (Delft 2003) – Onderzoek in opdracht van ministerie van OCW door TNO Strategie, Technologie en Beleid
- M. Elferink en A. Ringnalda, *Digitale ontsluiting van historische archieven en verweesde werken. Een inventarisatie* (Utrecht 2008) - Onderzoek in opdracht van ministerie van Justitie (WODC) door Centrum voor Intellectueel Eigendomsrecht en Universiteit Leiden
- D.A. Korteweg en P.B. Hugenholtz, *Digitalisering van Audiovisueel Materiaal door Erfgoedinstellingen: Modellen voor Licenties en Vergoedingen* (Amsterdam 2011) – Onderzoek in opdracht van Beelden voor de Toekomst en Nederland Kennisland door Instituut voor Informatierecht Universiteit van Amsterdam
- P.B. Hugenholtz en M.R.F. Senftleben, *Fair use in Europe. In search of flexibilities* (Amsterdam 2011) – (onafhankelijk?) onderzoek betaald door Google

Europese ontwikkelingen

- *Richtlijn van het Europees parlement en de raad betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij* (Brussel 2001)
- *Mededeling van de commissie aan het Europees parlement, de raad, het Europees economisch en sociaal comité en het comité van de regio's, over de digitalisering en online-toegankelijkheid van cultureel materiaal en digitale bewaring* (Brussel 2006)
- *Richtlijn van het Europees parlement en de raad inzake bepaalde toegestane gebruikswijzen van verweesde werken* (Brussel 2012)

Enkele belangrijke organisaties

Creative Commons

p.a. Kennisland
Postbus 2960
1000 CZ Amsterdam
020-5756720
www.creativecommons.nl

DEN Digitaal Erfgoed Nederland

Postbus 90407
2509 LK Den Haag
den@den.nl

LIRA

Kruisweg 793-795
2132 NG Hoofddorp
023-870 0202
lira@cedar.n

Pictoright

Sarphatistraat 606-608
1018 AV Amsterdam
info@pictoright.nl
020-589 18 40

Stichting Fotoanoniem

Sarphatistraat 606-608
1018 AV Amsterdam
020-7884488
info@fotografenfederatie.nl